

Onderwerp

Datum collegevergadering	1 juli 2025
Thema programmabegroting	Duurzaamheid
Portefeuillehouder	Paul Hofman
Zaaknummer	2025-005489

Samenvatting

De verrijkte Regionale Energiestrategie (RES) 2024 biedt een nadere inhoudelijke uitwerking van de eerder vastgestelde RES 1.0. Deze verdieping betekent geén herziening onder de Omgevingswet, maar versterkt het inzicht in systeemkeuzes, ruimtelijke effecten, netcapaciteit en warmteoplossingen. De bestaande kaders en doelen van RES 1.0 blijven ongewijzigd. De RES 2024 is daarmee vooral een inhoudelijke update en onderlegger voor verdere samenwerking en programmatische uitwerking, bijvoorbeeld op het gebied van warmte. We stellen voor de RES 2024 vast te stellen en de gemeenteraad hierover te informeren middels een raadsinformatiebrief (RIB). De formele vaststelling vindt plaats via de Groene Metropoolregio.

Op 12 juni 2025 is het verzoek ontvangen om ook de voortgangsrapportage RES GMR, met als beoogde publicatiedatum 1 juli 2025, vast te stellen en via een RIB aan de raad voor te leggen. Beide onderdelen zijn samengenomen in het collegebesluit en worden in deze raadsinformatiebrief gezamenlijk toegelicht.

Voorgesteld besluit

1. De verrijkte RES 2024 (verrijking van RES 1.0) vast te stellen.
2. In te stemmen om de voortgangsrapportage RES Arnhem-Nijmegen voor 1 juli 2025. De RES-regio zal deze versturen naar het NPRES.
3. Met bijgevoegde raadsinformatiebrief de gemeenteraad informeren over de verrijkte RES 2024 en de voortgangsrapportage.
4. De voortgangsrapportage ter kennisgeving aan te bieden aan de gemeenteraad.

Inleiding

De verrijkte RES 2024

In 2021 heeft de gemeenteraad ingestemd met de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0. Sindsdien is in regionaal verband gewerkt aan een verrijkte versie: RES 2024. Deze versie bouwt voort op de bestaande afspraken en bevat een verdieping op het gebied van systeembenadering, ruimtelijke impact, netcapaciteit, warmtetransitie en participatie.

De RES 2024 is opgesteld vanwege de volgende ontwikkelingen:

- Er is een milieueffectrapportage (planMER) opgesteld op basis van RES 1.0.
- De provincie Gelderland heeft nieuw, restrictiever beleid vastgesteld voor zonne-energie op natuur- en landbouwgrond.
- Strengere landelijke windnormen en ecologische beperkingen (o.a. de wespandief) verkleinen de mogelijkheden voor windenergie.
- Toenemende netcongestie heeft invloed op zowel levering als afname van elektriciteit.
- Gemeenten hebben sinds RES 1.0 Transitievisies Warmte opgesteld, wat meer inzicht biedt in de warmtetransitie.
- De planMER geeft beter inzicht in waar zonne- en windenergie mogelijk zijn, wat aanleiding geeft om zoekgebieden te heroverwegen.

De verrijkte RES is vooral bedoeld als inhoudelijke onderlegger en als basis voor samenwerking, niet als herziening van beleidsdoelen. De inhoud blijft beleidsmatig binnen de kaders van de door de raad vastgestelde RES 1.0. De daarin beschreven doelen en uitgangspunten wijzigen niet. Aangezien de RES 2024 enkel een nadere invulling betreft van de uitvoeringsafspraken die zijn gemaakt in de RES 1.0 is het college bevoegd de verrijkte RES vast te stellen.

VOORTGANGSRAPPORTAGE

Om een beeld te hebben bij de voortgang van de RES-regio's, heeft het Nationaal Programma RES (NPRES) alle regio's gevraagd om iedere twee jaar een voortgangsrapportage op te leveren. Dit is de tweede voortgangsrapportage. De eerste verscheen in juli 2023. De voortgangsrapportage is een informierend document. Er worden geen strategische en/of beleidsmatige keuzes in gemaakt.

In de voortgangsrapportage wordt onderscheid gemaakt tussen een drietal inhoudelijke sporen; (1) elektriciteit (het opwekbod van 1.62TWh) (2) warmte (de bovenlokale warmteverdeling) en (3) integraal programmeren. Voor elektriciteit en warmte zijn er in de RES 1.0 doelen gesteld en afspraken gemaakt. Integraal programmeren is gericht op (het omgaan met) netcongestie en is de afgelopen twee jaar uitgewerkt. In de verrijkte RES 2024 is deze uitwerking beschreven. De verrijkte RES 2024 is de opmaat naar de RES 2.0, welke momenteel in voorbereiding is.

In de voortgangsrapportage is beschreven wat er de afgelopen tijd is gebeurd binnen de RES GMR, wat de stand van zaken is binnen de RES en waar aan gewerkt wordt. Dit is zowel kwantitatief als kwalitatief gedaan en voor zowel elektriciteit als warmte. Ook zijn in de voortgangsrapportage de behaalde successen, knelpunten en leermomenten beschreven. Het kwantitatieve deel voor elektriciteit is beschreven conform de methodiek die door NPRES is aangereikt, zodat de voortgangsrapportages van alle regio's met elkaar te vergelijken zijn.

Beoogd effect

Versterking van de regionale en lokale regie op de energietransitie, met aandacht voor ruimtelijke impact, collectieve warmteoplossingen en participatie. Dit voorstel draagt bij aan SDG 7 (Betaalbare en duurzame energie) en SDG 13 (Klimaatactie).

Argumenten

1.1 RES 2024 biedt verdieping zonder herziening

De Regionale Energiestrategie (RES) 2024 vormt een doorontwikkeling van RES 1.0 en biedt nadere verdieping op diverse onderdelen. Belangrijk is dat de oorspronkelijke doelen en uitgangspunten van RES 1.0 overeind blijven. Het regionale bod van 1,62 TWh aan duurzame opwek blijft gehandhaafd. Er is dus geen sprake van een koerswijziging.

1.2 Systeembenadering en ruimtelijke inzichten zijn versterkt

In RES 2024 wordt het energiesysteem integraal benaderd: elektriciteit, warmte en netcapaciteit worden in samenhang bekeken. Deze brede systeembenadering maakt het mogelijk om effectiever te sturen op haalbaarheid en fasering van de energietransitie. Daarnaast brengt de bijbehorende planMER de ruimtelijke en ecologische impact van maatregelen scherper in beeld, wat helpt bij het maken van beter onderbouwde keuzes.

1.3 Aansluiting op lokale reflectie en strategievorming

De actualisatie van de RES biedt gemeenten, waaronder Rheden, ruimte om de eigen strategie aan te scherpen. De verdieping in RES 2024 is voor Rheden aanleiding om opnieuw de prioriteiten te bepalen die tot uiting komt in het warmte- en energieprogramma.

1.4 Vergroting van lokaal eigendom en participatie

In RES 2024 wordt expliciet ingezet op het vergroten van lokaal eigendom van energieprojecten, met als richtlijn 50% lokaal eigendom via energiecoöperaties of andere lokale partners.

Hiermee volgen het rijksbeleid.

1.5 Netcongestie als urgent knelpunt

Een belangrijk aandachtspunt in RES 2024 is de toenemende netcongestie.

Door projectprogrammering te koppelen aan de beschikbare netcapaciteit ontstaat een realistischer uitvoeringsplanning. Daarbij wordt nadrukkelijk de samenwerking gezocht met netbeheerders en andere regionale partners om knelpunten tijdig te signaleren en gezamenlijk aan oplossingen te werken.

1.6 Voldoen aan de vraag NPRES

Met de voortgangsrapportage wordt voldaan aan de vraag van het NPRES om voor 1 juli 2025 een voortgangsrapportage op te leveren. De voortgangsrapportage vormt daarnaast een belangrijke bron voor de (landelijke) RES-monitor, die het Planbureau voor de Leefomgeving eind 2025 presenteert. Zodoende wordt in beeld gebracht of de 30 regio's samen op koers liggen voor de doelstelling van 2030.

Om de kwantitatieve voortgang van de RES-regio's te monitoren en om deze met elkaar te kunnen vergelijken, wordt gebruik gemaakt van het begrippenkader RES (versie januari 2023). In dit begrippenkader zijn afspraken gemaakt over definities, rekenregels, kengetallen en bronnen die regio's gebruiken ten aanzien van de doelstellingen. Door dezelfde begrippen en kaders te hanteren, is de data van de 30 regio's makkelijker te analyseren en te vergelijken.

Kanttekeningen en/of risico's

1.1 De RES heeft geen formele juridische status binnen de Omgevingswet.

Dit betekent dat de RES op zichzelf geen bindende regels bevat voor burgers of bedrijven. Echter, de inhoud van de RES kan wel dienen als belangrijke onderlegger voor het opstellen van omgevingsprogramma's.

1.2 Beperkte gemeentelijke invloed op netcongestie

Samenwerking met de Gemeentelijke Regiegroep RES (GMR) en netbeheerders blijft cruciaal om keuzes voor duurzame opwek af te stemmen op de beschikbare netcapaciteit. Netbeheerders leveren essentiële informatie over knelpunten en uitvoerbaarheid. Via de GMR waarborgen we bestuurlijke afstemming en regionale samenhang in de uitvoering.

1.3 Vervallen van zoekgebieden windenergie uit RES 1.0

De zoekgebieden voor windenergie in de Beimerwaard en Soerense Broek uit RES 1.0 zijn vervallen vanwege provinciale regelgeving die windturbines op de Veluwe en binnen 1 km daaromheen verbiedt. Deze regels zijn ingesteld ter bescherming van de wespandief, een beschermde roofvogel die op de Veluwe broedt en gevoelig is voor aanvaringen met windturbines. Nieuwe zoekgebieden worden pas aangewezen nadat de provincie haar beleid heeft geactualiseerd.

1.4 Halen staat onder druk

De voortgangsrapportage is een informerend document. Toch is hierbij de kanttekening te plaatsten dat het halen van het duurzame opwekbod van 1,62 TWh onder druk staat.

2.2 Rheden heeft extra knelpunten

In de voortgangsrapportage wordt een opsomming gegeven van de knelpunten die het slagen van het RES-bod belemmeren. Helaas zijn alle vijf genoemde knelpunten direct van toepassing op de gemeente Rheden. Net als andere gemeenten hebben wij te maken met netcongestie, financiering en het provinciaal beleid rond de voorkeursligging van zon, maar specifiek voor Rheden zijn de stikstofbeperkingen aanzienlijk groter en vormt de aanwezigheid van de wespandief een unieke belemmering voor randgemeenten aan de Veluwe. Zoals ook in de verrijkte RES is benoemd, staan we daarmee voor de uitdaging om ons aandeel in het bod zo goed mogelijk in te vullen. Omdat we dat niet volledig kunnen doen met wind- en zonprojecten, moeten we op andere, creatieve manieren bijdragen aan onze ambitie om in 2040 CO₂-neutraal te zijn.

Financiën

Geen directe financiële consequenties. Investerings volgen uit latere besluitvorming (bijv. over warmtenetten of coöperaties).

Uitvoering

Verrijkte RES

Het college stelt de RES 2024 vast. Het college van Gedeputeerde Staten van de provincie en de dagelijkse besturen van de waterschappen doen dat eveneens. Zoals toegelicht in de raadsinformatiebrief heeft de publicatie ondertussen plaats gevonden omdat Rheden helaas niet binnen de afgesproken deadline de besluitvorming heeft georganiseerd.

Voortgangsrapportage

Planning - vervolg

Na 11 juni worden de voortgangsrapportages voorgelegd aan de colleges van de deelnemende overheden aan de RES Arnhem-Nijmegen. Gemeenteraden worden in juni geïnformeerd over de voortgangsrapportage met bijgevoegde raadsinformatiebrief. Na instemming met de voortgangsrapportage door de colleges van alle deelnemende overheden wordt de voortgangsrapportage vanuit de GMR verstuurd naar het NPRES. De deadline voor het versturen van de voortgangsrapportage aan NPRES is 1 juli.

De volgende voortgangsrapportage staat gepland voor 2027.

Vervolg.

In de tweede helft van dit jaar volgt het besluitvormingsproces voor de RES 2.0. De RES 2.0 is een (vrijwillig) programma onder de omgevingswet. Deze wordt formeel vastgesteld door de Colleges van Burgemeesters en Wethouders. Voorafgaande aan de vaststelling wordt het ontwerpbesluit, samen met de regionale plan-mer ter inzage gelegd conform artikel 3:12 Awb.

Participatie en communicatie

De RES 2024 is in samenwerking met de regio en stakeholders opgesteld. Via gemeentelijke kanalen wordt richting inwoners en initiatieven gecommuniceerd. Verdere (ambtelijke en bestuurlijke) toelichting en communicatie over de RES worden verzorgd door de energieregisseur en betrokken beleidsmedewerkers.

Bijlagen

1. Raadsbrief.
2. Verrijking RES 2024 (definitieve versie).
3. Voortgangsrapportage RES GMR 2023.
4. Voortgangsrapportage RES GMR Juli 2025.

De Steeg, 24 juni 2025

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester

Bart Drewes,
gemeentesecretaris